

Bart Michiels | Anzio, 1944, Yellow Beach, 2004.

The Course of History

plaats	Fifty One Fine Art Photography Zirkstraat 20, 2000 Antwerpen
datum	nog tot 24 juni di-za 13-18.30 uur of na afspraak
informatie	tel: +32-(0)3-2898458 e-mail: 51@telenet.be
internet	gallery51.com foleygallery.com

De Belgische, in New York wonende en werkende fotograaf Bart Michiels is al een tijdje bezig met het fotograferen van plekken in Europa waar veldslagen hebben plaatsgevonden. De resulterende tentoonstelling *The Course of History* is nog tot 24 juni in Antwerpen te bezoeken.

Schuldige landschappen

De slag bij Hastings, de slag bij Verdun, de slag bij Waterloo, de bestorming van Omaha Beach: stuk voor stuk veldslagen uit de bloederige geschiedenis van Europa. Momenten waarop de geschiedenis kanteelde en honderden of duizenden soldaten hun bloed in het zand stortten. We mogen dan wel met zijn allen verenigd zijn in de Europese gemeenschap, de afgelopen eeuwen sloegen en schoten onze voorvaders er lustig op los. De plaatsnamen kennen we uit de geschiedenisboekjes, de plekken worden nog altijd massaal bezocht door gewone toeristen en geschiedenisfanaten. En door Bart Michiels, zelf uit Ieper afkomstig, de Westvlaamse stad die tijdens WOII het decor was van menige bloedige strijd. Ondertussen woont Michiels in New York. Hij trok kort na zijn studies naar de Amerikaanse stad en werkt er als fotograaf voor onder andere *Knack Weekend*. Maar zijn echte passie ligt in zijn grote projecten, die hij zelf bekostigt en die meer en meer kopers vinden via fotogalleries, zoals de New Yorkse Foley Gallery en nu ook de Antwerpse Gallery 51.

Eerder zwierf Bart Michiels met een camper door de States en fotografeerde hij desolate steden in zwart-wit. Nu doet hij telkens als hij de Atlantische Oceaan oversteeft, Europese slagvelden aan. "Ik dacht eerst ook aan plekken uit de Amerikaanse burgeroorlog", zegt Michiels. "Maar ik heb toch het meeste affiniteit met Europa. Mijn grootouders woonden in Passendale en ondervonden de twee wereldoorlogen aan den lijve."

De foto's uit *The Course of History* zijn in twee categorieën op te delen: een eerste reeks waarbij de horizon dwars door het midden van het beeld loopt, en een tweede waar de fotograaf zich focust op de bodem van het slagveld van weleer. Alles is met de technische camera gefotografeerd. De monochromatische prints roepen interessante vragen op. Is het mogelijk om de beladenheid van een schijnbaar idyllisch landschap weer te geven, om wat niet meer te zien is weer zichtbaar te maken? En als er op de foto schijnbaar niets meer is wat ons aan de oorlog herinnert, moeten we dan de fotograaf op zijn woord geloven dat hij ter plaatse is geweest? Waarom niet meer herkenbare beelden? "Ik wou niets te maken hebben met kerhoven of monumenten. Het is

niet omdat iets visueel niet meer aanwezig is, dat de kennis erover verdwenen is." Er zit een geladenheid in de beelden, een tristesse. En niet alleen omdat we op het naamkaartje de naam van een roemruchte veldslag lezen. Macaber weetje: de steeds grondig gedocumenteerde Michiels kiest per definitie voor veldslagen waar uitzonderlijk veel doden vielen. De Nederlandse kunstenaar Armando is ook gefascineerd door dergelijke plekken. Hij heeft het over 'schuldige landschappen', schuldig omdat ze de herinnering uitwissen aan het gruwelijke dat er heeft plaatsgevonden. Maar de kunstenaar, met sterkere voelsprietten dan zijn alledaagse medemens, registreert de sporen van dat verleden en maakt ze weer zichtbaar.

Hoe gaat Bart Michiels te werk op zijn slagvelden? "Meestal ga ik minstens één avond en één ochtend ter plaatse. Ik overnacht ook ter plaatse, in een tentje of in de auto. Soms keer ik ook terug naar een plaats. Toen ik de eerste keer in Passendale was, in de zomer, sprak het me niet aan. Twee jaar later in de winter was het beter. Dat de horizon altijd in het midden staat, is geen toeval. De meeste landschappen konden op dezelfde manier gefotografeerd worden omdat alle grote veldslagen op het westelijk front op gelijkaardig terrein hebben plaatsgevonden: een vlakke met een verhoging in de verte, die de inzet van de strijd was. De andere katering komt voort uit een reflectie op het landschap: letterlijk het hoofd buigen."

Michiels grijpt zeer consequent niet in het landschap in, maar hij gaat wel op zoek naar aspecten die associaties met de oorlog kunnen oproepen. Een plek in Waterloo waar gras tegen de grond is gedrukt, wordt de plek waar een soldaat is gevallen. Een put op Omaha Beach, wellicht door spelende kinderen gegraven, roept een bomkrater op. De mist rond de berg Monte Cassino transformeert zich tot kruitdampen die er nog steeds hangen, de sporen van een tractor in een akker doen denken aan die van een tank. Het keienveld in Cannae symboliseert de 45.000 doden die er in één dag vielen in 216 VC. Dit zijn foto's om lang naar te kijken en diep tot je door te laten dringen. Ze ademen stilte uit, oorverdovende stilte. ●

Jan Bosteels